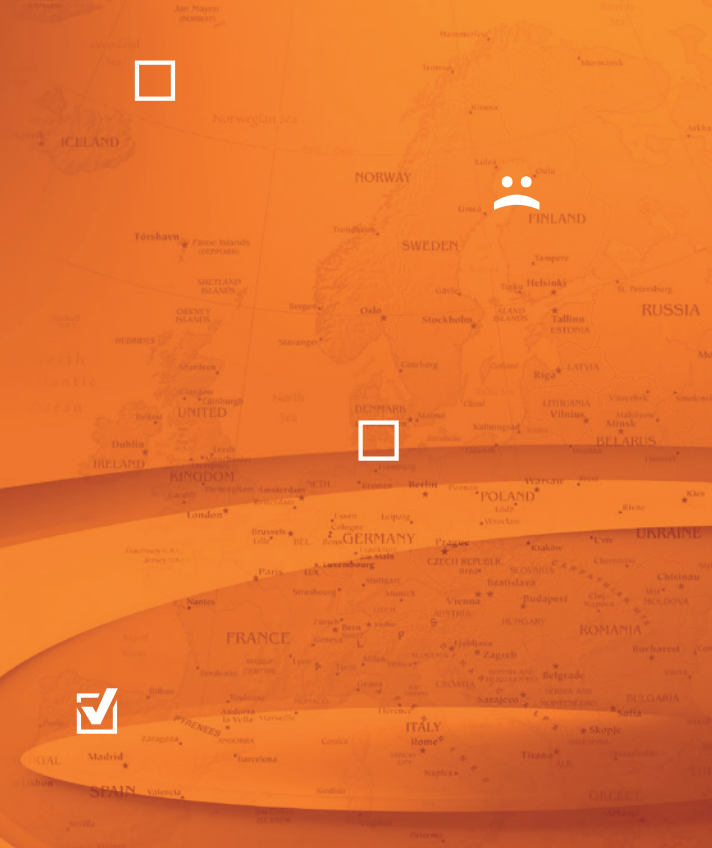

EURÓPSKA SOCIÁLNA SONDA

9. kolo na Slovensku

Spoločenskovedný ústav CSPV SAV

EURÓPSKA SOCIÁLNA SONDA

9. kolo na Slovensku

Denisa Fedáková, Michal Kentoš a kolektív
Košice, 2020

Recenzenti:

prof. PhDr. Tomáš Sollár, PhD.
prof. PhDr. Tomáš Urbánek, PhD.

Autorský kolektív:

Matúš Adamkovič (1,3 AH), Miroslava Bozogáňová (0,7 AH),
Mária Ďurkovská (0,9 AH), Denisa Fedáková (1,2 AH),
Anna Kalistová (0,9 AH), Michal Kentoš (0,7 AH),
Alexander Loziak (0,5 AH), Jana Papcunová (0,6 AH),
Ivana Piterová (0,7 AH), Ivan Schmidt (0,5 AH),
Jozef Výrost (0,3 AH)

Grafický dizajn: Tlačiareň uBabeja, Košice 2020

ISBN 978-80-89524-52-5 (online, Pdf)

<https://doi.org/10.31577/2020.978-80-89524-52-5>

Publikácia neprešla jazykovou korektúrou.

OBSAH

Predslov

Jozef Výrost

s. 5

O projekte Európska sociálna sonda

Denisa Fedáková,
Michal Kentoš

s. 9

Vnímanie spravodlivosti a férovosti na Slovensku a v Európe

Mária Ďurkovská,
Anna Kalistová

s. 14

Kvalita života a ekonomická situácia: Ako je na tom Slovensko?

Matúš Adamkovič

s. 49

„Schvaľujete toto rozhodnutie?“ Meniace sa rodinné normy v Európe a na Slovensku

Denisa Fedáková

s. 70

Postoje k migrácii na Slovensku v kontexte Európy a krajín Vyšehradskej štvorky

Miroslava Bozogánová,
Ivana Píterová

s. 89

Používanie internetu v Európe (a na Slovensku). V čom sa líšia online a offline Slováci?

Ivan Schmidt,
Alexander Loziak

s. 115

Politická participácia Slovákov a Sloveniek v európskom kontexte

Michal Kentoš,
Jana Papcunová

s. 134

O projekte Európska sociálna sonda

Denisa Fedáková
Michal Kentoš

Európska sociálna sonda je medzinárodný komparatívny sociálny prieskum vytvorený v akademickom prostredí, ktorý sa uskutočňuje každé dva roky od roku 2001. V roku 2013 bol projektu ESS udelený status Konzorcia európskej výskumnej infraštruktúry (ERIC; European Research Infrastructure Consortium). Projekt je koordinovaný hlavným vedeckým tímom (Core Scientific Team) zo City University of London, na čele ktorého stojí prof. Rory Fitzgerald.

Ďalšími spolukoordinujúcimi inštitúciami sú:

- NSD, Nórsko
- GESIS, Nemecko
- The Netherlands Institute for Social Research/SCP, Holandsko
- Universitat Pompeu Fabra, Španielsko
- University of Essex, Spojené kráľovstvo
- University of Leuven, Belgicko
- University of Ljubljana, Slovinsko

Európska sociálna sonda je medzinárodný komparatívny sociálny prieskum vytvorený v akademickom prostredí, ktorý sa uskutočňuje každé dva roky od roku 2001. V roku 2013 bol projektu ESS udelený status Konzorcia európskej výskumnej infraštruktúry (ERIC; European Research Infrastructure Consortium). Projekt je koordinovaný hlavným vedeckým tímom (Core Scientific Team) zo City University of London, na čele ktorého stojí prof. Rory Fitzgerald.

Ďalšími spolukoordinujúcimi inštitúciami sú:

- NSD, Nórsko
- GESIS, Nemecko
- The Netherlands Institute for Social Research/SCP, Holandsko
- Universitat Pompeu Fabra, Španielsko
- University of Essex, Spojené kráľovstvo
- University of Leuven, Belgicko
- University of Ljubljana, Slovinsko

K základným cieľom ESS patrí:

- sledovať stabilitu a zmeny v sociálnej štruktúre, v podmienkach a postojoch v Európe a interpretovať sociálne, politické a morálne premeny Európy,
- dosahovať a šíriť vyššie metodologické štandardy medzinárodného výskumu v sociálnych vedách, týkajúce sa napr. tvorby dotazníka a jeho pred-testovania, výberu vzorky, zberu dát, spoľahlivosti otázok a znižovania chybovosti

- prinášať podložené ukazovatele rozvoja na národnej úrovni, založené na pohľade občanov na kľúčové prvky spoločnosti
- uskutočňovať a podporovať vzdelávanie sociálnych výskumníkov v medzinárodných kvantitatívnych meraniach a analýzach
- zviditeľňovať dáta a ich dosah na spoločenské zmeny medzi akademikmi, politikmi a širšou verejnosťou

Každé dva roky sa uskutočňuje zber empirických dát na reprezentatívnych vzorkách obyvateľov účastníckych krajín štandardnou metodikou v rozsahu cca 300 otázok, ktorá sa skladá z dvoch častí: i) základný modul obsahuje položky, ktoré sa stabilne opakujú, aby bolo možné analyzovať trendy vývoja; ii) rotujúce moduly sú špecifické a o ich zaradení do dotazníka rozhoduje Scientific Advisory Board projektu v súťaži medzinárodných tímov. Zberom získané dáta spracúva Nórsky dátový archív (NSD) a databázy realizovaných kôl ESS sú voľne prístupné všetkým záujemcom. K aprílu 2020 počet používateľov dát zo Slovenska vzrástol na 490.

ESS je určený predovšetkým pre akademickú komunitu. Údaje ESS však využíva aj Európska komisia, Európsky parlament, vlády účastníckych krajín, Eurostat a štatistické úrady krajín v rámci tematických správ o stave spoločno-

sti, ako zdroj informácií pri formulovaní politík na rôznych úrovniach riadenia. ESS má program prenosu poznania priamo tvorcom politík a uskutočnil semináre v Európskom parlamente, v niektorých národných parlamentoch, v OECD, v Európskej komisii a na iných miestach.

Zúčastnené krajiny v 9. kole ESS: Rakúsko, Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Nemecko, Estónsko, Španielsko, Fínsko, Francúzsko, Spojené kráľovstvo, Chorvátsko, Maďarsko, Švajčiarsko, Írsko, Taliansko, Litva, Lotyšsko, Čierna Hora, Holandsko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Srbsko, Švédsko, Slovinsko a Slovensko.

Európska sociálna sonda zisťuje postoje, presvedčenia a vzorce správania populácie naprieč Európou. Dotazník pozostáva zo základného modulu otázok, ktoré sa opakujú v každom kole, rotujúcich modulov, ktoré sú venované špeciálnej téme a doplnkovej časti, ktorú tvorí škála ľudských hodnôt a metodologické testy.

Otázky základného modulu mapujú témy:

- Demokracia a politické postoje
- Vnímanie bezpečia
- Imigrácia
- Využívanie médií
- Národná a etnická identita

- Vnímaná diskriminácia
- Religiozita
- Sociálne vylúčenie
- Spoločenská dôvera a dôvera v inštitúcie
- Subjektívna pohoda
- Socio-demografické charakteristiky

Rotujúce moduly zisťujú:

(1. kolo ESS, 2002), bez účasti SR:

- Migrácia, imigrácia
- Občianstvo, občianska angažovanosť a demokracia

(2. kolo ESS, 2004):

- Pracovné a rodinné prostredie a sociálne zabezpečenie
- Zdravie a zdravotná starostlivosť
- Hospodárska etika

(3. kolo ESS, 2006):

- Časové plány v živote
- Osobná a sociálna pohoda

(4. kolo ESS, 2008):

- Postoje k vekovej diskriminácii
- Postoje k sociálnemu zabezpečeniu

(5. kolo ESS, 2010)

- Dôvera v políciu a súdy
- Pracovné a rodinné prostredie a subjektívna pohoda

(6. kolo ESS, 2012):

- Porozumenie demokracii
- Osobná a sociálna pohoda

(7. kolo ESS, 2014), bez účasti SR:

- Postoje k imigrantom
- Rozdiely v zdravotnej starostlivosti

(8. kolo ESS, 2016), bez účasti SR:

- Postoje k sociálnemu zabezpečeniu
- Klimatické zmeny a zdroje energie

(9. kolo ESS, 2018):

- Časové plány v živote
- Spravodlivosť a férovosť v Európe

Metódy

ESS dotazník bol zbieraný formou osobných rozhovorov metódou osobného rozhovoru formou pero a papier (PAPI; Pen-And-Paper Interviewing), počnúc 9. kolom ESS je zber dát realizovaný metódou osobného rozhovoru a počítača (laptopu/tabletu) CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing). Dotazník sa pripravuje v dvoch jazykových verziách: slovenský a maďarský. Dotazník je prekladaný zo zdrojového dotazníka, ale informácie špecifické pre danú krajinu (ako napr. politické strany, náboženstvá, vzdelávací systém a rodinný stav) sa prispôbujú tak, aby reflektovali národný kontext.

Vzorka respondentov ESS je reprezentatívna a tvoria ju obyvatelia domácností na Slovensku 15 a viac roční, bez ohľadu na ich národnosť, občianstvo alebo jazyk. Proces výberu vzorky na Slovensku je založený na 4-stupňovom stratifikovanom pravdepodobnostnom dizajne. Výberovým rámcom sú zoznamy miest a obcí, register adries a zoznamy domácností. V prvom kroku boli vybraté obce podľa veľkostných a sídelných kategórií, tak aby reprezentatívne pokrývali územie Slovenska ako aj zodpovedali pomeru k ich veľkosti. V druhom kroku boli vybraté štartovacie body v obciach proporčne k veľkosti populácie. Tretí krok zodpovedal systematickému výberu domácností v rámci štartovacieho bodu. Štvrtý krok zahŕňal výber respondenta v domácnosti.

V súčasnosti prebiehajú prípravy pre 10. kolo ESS, v rámci ktorých bola zabezpečená konzultácia a preklad špecifických premenných na úrovni krajín, preklad kompletnej metodiky, plán výberu reprezentatívnej vzorky respondentov, ktorý bol schválený tímom expertov a začal sa proces výberu agentúry pre zber empirických dát. Desiate kolo zberu dát prebehne s využitím IT (tablety), preferovaným spôsobom zberu dát sú osobné rozhovory za dôsledného dodržiavania COVID-19 usmernení. Ako náhradný spôsob zberu dát sú naplánované videorozhovory.

Prínosy vyplývajúce z účasti v ESS

Hlavným výstupom projektu ESS sú databázy, ktoré doposiaľ v SR využilo 490 používateľov (apríl 2020), predovšetkým z akademickej sféry (viac ako 80%), ale aj z vládnych inštitúcií, privátneho sektora a médií. Prínosy projektu možno vidieť v komparatívnom charaktere dát (porovnanie situácie a trendov v sledovaných témach v SR a ostatných krajinách), možnosti ich generalizácie (vďaka reprezentatívnym vzorkám obyvateľov) a špičkovej metodológii, čo potvrdzuje fakt, že iné sociálne prieskumy sa snažia štandardy vytvorené v ESS implementovať do svojich programov. Precízny výber tematických oblastí dotazníka prispieva k jeho vyhľadávaniu a využitiu pre odborné publikačné výstupy, pre tvorbu (nielen) sociálnych politík a ako spoľahlivé zdroje informácií pre médiá.

INFORMÁCIE K TEJTO PUBLIKÁCII

V tejto publikácii prezentujeme vybrané témy a výsledky na európskej aj národnej úrovni s cieľom priblížiť zistenia v tematických okruhoch: vímanie spravodlivosti a férovosti; kvalita života, meniace sa rodinné normy, postoje k migrácii, používanie internetu a politická participácia.

V kapitolách analyzované dáta pochádzajú z druhého zverejnenia dát pre 9. kolo ESS a sú dostupné tu:

[https://www.europeansocialsurvey.org/download.html?_file=ESS9e02 & y=2018](https://www.europeansocialsurvey.org/download.html?_file=ESS9e02&y=2018)

V publikácii rešpektujeme požiadavku spôsobu používania dát ESS, čo znamená, že analyzované dáta sú vážené (analysis weights). Viac informácií o vážení ESS dát nájdete tu: https://www.europeansocialsurvey.org/docs/methodology/ESS_weighting_data_1_1.pdf

ISBN 978-80-89524-52-5 (online, Pdf)
<https://doi.org/10.31577/2020.978-80-89524-52-5>

